

Βρίσκεται στις όχθες της ομώνυμης λιμνοθάλασσας, κοντά στο χωριό Βίγλα. Ο αρχικός ναός κατεδαφίστηκε το 1860 και χτίστηκε ο σημερινός. Τιμάται στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Έχει εντυπωσιακές τοιχογραφίες.

Βρίσκεται σε ένα ειδυλλιακό τοπίο στις όχθες της ομώνυμης λιμνοθάλασσας, δυτικά της Άρτας και κοντά στο χωριό Βίγλα. ο ναός τιμάται στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Στις πηγές αναφέρεται και με την προσωnumία "Ρόδον το Αμάραντον" επειδή έτσι ονομαζόταν εικόνα της Παναγίας που υπήρχε στον προηγούμενο βυζαντινό ναό του μοναστηριού. Γίνεται ευκολονόητο ότι απ' αυτή την εικόνα προέρχεται η επωνυμία "Ροδιά" την οποία φέρει ο σημερινός ναός και η λιμνοθάλασσα.

Δε μας είναι απόλυτα εξακριβωμένος ο χρόνος ίδρυσης του αρχικού ναού. Κατά το Σεραφείμ Ξενόπουλο σ' αυτή τη θέση ιδρύθηκε σταυροπηγιακό μοναστήρι το έτος 970, όταν αυτοκράτορας στην Κωνσταντινούπολη ήταν ο Ιωάννης Τσιμισκής και Πατριάρχης ο Βασίλειος. Στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουμε λόγο να αμφισβητούμε την αξιοπιστία των πληροφοριών του Σεραφείμ, πρώτο γιατί παραθέτει συγκεκριμένα στοιχεία και έπειτα γιατί τις πληροφορίες του τις άντλησε -όπως ο ίδιος γράφει- από αρχαία χειρόγραφα που υπήρχανε στο μοναστήρι και που δυστυχώς σήμερα δε σώζονται. Απ' την ίδια πηγή μαθαίνουμε ότι το μοναστήρι έφτασε σε μεγάλη ακμή και είχε στην κατοχή του πολυάριθμα κτήματα, ιχθυοτροφείο καθώς και τέσσερα μετόχια, μεταξύ των οποίων και το βυζαντινό ναό του Αγίου Νικολάου της Ροδιάς στις Κιρκιζάτες. Επειδή το μοναστήρι πρωτοστάτησε από πολύ παλιά στον αγώνα κατά των Τούρκων, υπήρξε πολλές φορές στόχος βάρβαρων επιδρομών, ώσπου στα χρόνια της επανάστασης καταστράφηκε ολοσχερώς. Τα κτήματα αρπάχτηκαν απ' τους Τούρκους, ο ναός ερειπώθηκε και έτσι παρέμεινε ως το 1860, οπότε στη θέση του κτίστηκε ο πραγματικά περικαλλής σημερινός ναός. Πρόκειται για μεγάλη μονοκάμαρη σταυρεπίστεγη θολωτή βασιλική με επίσης θολωτό νάρθηκα και έναν πολύ μικρής διαμέτρου ραδινό τρούλλο που προσφέρει στο σύνολο κομψότητα και χάρη. Ο ιδιότυπος τρούλλος του είναι και το χαρακτηριστικό του γνώρισμα. Είναι μοναδικός στην

εκκλησιαστική αρχιτεκτονική της Ηπείρου και αυτό ανεβάζει τη σημασία ολόκληρου του μνημείου.

Ο ναός είναι πλακοσκεπής με εμφανή την προσπάθεια του τεχνίτη να τονίσει στη στέγη του το σχήμα του σταυρού. Οι θόλοι της εγκάρσιας κεραίας του "σταυρού" εμφανίζονται εξωτερικά ως αετώματα συμβάλλοντας έτσι στην εξωτερική ποικιλομορφία του συνόλου. Η τοιχοδομή είναι πολύ επιμελημένη στις γωνίες, με μοναδική εξωτερική διακόσμηση, απλή οδοντωτή ταινία στα γείσα του κυρίου κτίσματος και διπλή στα γείσα του τρούλλου και της κόγχης του ιερού. Είναι εμφανές στην τοιχοποιία ότι ο τετράγωνος νάρθηκας προστέθηκε λίγο αργότερα, σίγουρα όμως πριν το 1884, αφού τη χρονιά αυτή έγινε η τοιχογράφηση του.

Στο εσωτερικό του ναού οι τοίχοι είναι κατάγραφοι από τοιχογραφίες που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση. Σύμφωνα με επιγραφή που υπάρχει στο εσωτερικό υπέρθυρο της νότιας εισόδου, η εικονογράφηση έγινε το 1884 από Σαμαρινιούς ζωγράφους και παρουσιάζει τη γνωστή στα χρόνια της τουρκοκρατίας, διάταξη σε ζώνες, με ολόσωμους αγίους κάτω, στηθάρια αγίων στη μέση και στις πάνω ζώνες ευαγγελικές σκηνές ή σκηνές απ' το εορτολόγιο. Από άποψη τεχνοτροπίας οι συνθέσεις παρουσιάζουν έντονα χρώματα, πρόσωπα ραδινά με μειλίχιες εκφράσεις που δε θυμίζουν τη γνωστή αυστηρότητα των βυζαντινών, αλλά μάλλον πλησιάζουν τη χιοναδίτικη αγιογραφική παράδοση. Γενικά ο ναός της Παναγίας της Ροδιάς, καίτοι είναι σχετικά νέα κατασκευή, αποτελεί ένα αξιολογότερο αρχιτεκτονικό και αγιογραφικό μνημείο.

Όχι μακριά απ' το ναό, στα ριζά της ίδιας βραχώδους πλαγιάς, βρίσκεται σπήλαιο το οποίο για πολλά χρόνια χρησιμοποιήθηκε ως ασκητήριο, όπως υποδηλώνουν τα ίχνη τοιχογραφιών στα τοιχώματα του. Σύμφωνα με την παράδοση - την οποία διασώζει ο χρονογράφος της Ηπείρου Αραβαντινός - εκεί ασκήτεψε ο Άγιος Βλάσιος της Σεβαστείας. Δυστυχώς, βάρβαρες επεμβάσεις εξαφάνισαν τη λάμψη αυτών των τοιχογραφιών βεβηλώνοντας και το χώρο, αφού απ' ό,τι φαίνεται, το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια ως στάβλος.

(Κείμενα και εικόνες από το βιβλίο του Κων/νου Θ. Γιαννέλου «Τα Βυζαντινά Μνημεία της Άρτας»)